

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemana velja: Za celo leto predplačan 15 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl., za en mesec 1 gl. 40 kr.
V administraciji prejemana velja: Za celo leto 12 gl., za pol leta 6 gl., za četrt leta 3 gl., za en mesec 1 gl. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2, II., 28.

Naznanila (inzerati) se sprejemajo in velja tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr. če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 123.

V Ljubljani, v sredo 29. maja 1889.

Letnik XVII.

Vabilo na naročbo.

„SLOVENEK“

edini katol.-konservativni slovenski dnevnik s prilogo „Domoljub“ vred velja za Ljubljano pri opravništvu ali v „Katol. Bukvarni“ prejemana:

Za celo leto predplačan 12 gl.
„ pol leta . . . . . 6 „
„ četrt leta . . . . . 3 „
„ jeden mesec . . . . . 1 „

Za pošiljanje na dom se računi 10 kr. več na mesec.

Po pošti prejemana za vse avstrijske dežele pa velja:

Za celo leto predplačan 15 gl. — kr.
„ pol leta . . . . . 8 „ — „
„ četrt leta . . . . . 4 „ — „
„ jeden mesec . . . . . 1 „ 40 „

Naročuje se lahko vsak dan, a list se dobi še-le z duem naročbe.

„DOMOLJUB“

sam brez „Slovenca“ stoji do konca l. 1889. s poštino vred, ali v Ljubljani na dom pošiljan le osemdeset novčičev.

Naročnino na to prilogo prejema „Slovenčevo“ opravništvo in pa „Katol. Bukvarna“.

Vredništvo in opravništvo „Slovenca“ in „Domoljuba“.

Banket Crispiju na čast.

Nemški državni zbor je v Berlinu Crispiju na čast priredil banket, katerega se je vdeležilo več sto poslancev, izvemši člane „središča“, več zastopnikov vednosti, mnogo nemških in italijanskih časnika. Prvi govor je govoril predsednik pl. Levetzow ter je končal: „Cesar pozdravlja tukaj zvestega za-

veznika v obrambo svetovnega miru, mogočnega vladarja italijanske sosedne dežele, s katero so naše razmere vedno srčneje, s katero ostanemo zvezani v veselih in žalostnih dneh. Za srčni sprejem našega cesarja v Italiji hočemo se tukaj zahvaliti.“

Poslanec pl. Benda je s kratkimi besedami v italijanskem jeziku proslavil bivšega republikanca Crispija kot državnika, ki ima za svobodno življenje v Italiji in nemško-italijansko zvezo velike zasluge.

Nato je vstal Crispi ter govoril: „Obe dinastiji in oba naroda sta združena bolj po interesih, nego po politični zvezi, po srčnem prijateljstvu, skupnih namenih, po vsem, kar narode združuje in za kar ni treba umetnih priprav. Celo svoje življenje delal sem za zmago prostosti in sedaj še delam na to. Moje sanje so vedno bile — ter upam, da se bodo nekdanj uresničile — neodvisnost in pobratimstvo narodov. Moji sovražniki so me obrekovali, pačili moje namene, ker so trdili, da hočem vojsko; jaz želim mir. So potrebne, svete vojske; bojevali smo boje; Vi in mi (Burna pohvala), za zmago narodnostne neodvisnosti (Pohvala), toda vsaka druga vojska je hudodelstvo, in kdor je stori, stori „*crimen laesae humanitatis*“. Naše delo, naloga naših državnikov mora biti, da pospešujejo blagostanje narodov, ozdravijo bledo človeštva in da narodi živé v srečnih in močnih državah. To je naša naloga. Napijem Vašemu vzvišenemu cesarju, državnemu zboru, zastopnikom mogočne Nemčije!“

Narodi smejo zdaj zadovoljni biti, ker Crispi je rešil zastavico, katera vojska je sveta in katera je hudodelstvo. Moralisti in modrosloveci so si dolgo s tem vprašanjem ubijali glave, a Crispi je *inter pocula* z lahkočo sestavil pravilo, jasno in prosto, po katerem vsak državljani lahko razsodi, da so vojske za „narodnostno neodvisnost“ svete vojske.

Trojanska vojska je bila torej hudodelstvo — ker jo je provzročila ženska in ne „narodnostna

neodvisnost“. Tako učí Crispi. Grški junaki so bili svete boje proti Perzom, ki so jim hoteli podjarmiti krasno in cvetočo domovino; nasprotno pa so bili Rimljani hudodelci, ki so Grkom vzeli prostost. Križarske vojske so bile hudodelstvo, nasprotno pa je Muhamed pričel svete boje. Vojske Ludovika XIV. in Napoleona I. bile so hudodelstvo, vojske nemške zveze in Rusije na Balkanu so svete. Kaj je bila ameriška vojska za osvobojenje, sveta ali hudodelstvo? Ali so južno-ameriške države grešile proti Španiji, ko so se bojevale za „narodnostno neodvisnost?“

Iz tega razvidimo, koliko ima izjem v zgodovini Crispijevo pravilo. In koliko takih svetih bojev bodo narodi morali še biti v prihodnosti!

Ali je morda gospod Crispi v svojem govoru mislil na Trst, južno Tirolsko, Albanijo, Tesin? Ali so ploskajoči poslušalci mislili na brate svoje v Avstriji? Če je to bilo, zakaj naj bi bile ruske vojske na Balkanu hudodelstvo proti človeštvu? Kar je Lahu in Nemu prav, zakaj naj bi bilo zločinstvo za Slovane? Po Crispijevem načelu mora biti vsaka vojska sveta, ker vsaki se more podtakniti narodnostni namen, blagor naroda. Holandija morala bi se na ta način okleniti nemške matere. Kaj pa italijanska vojska ob Rudečem morji proti Abesiniji, ali je to hudodelstvo ali sveta dolžnost? Ali imajo Lahi svoje neodrešence tudi v vroči Afriki? In mi Avstrijci teh besed Crispijevih ne smemo prezreti, prejasna so in prezorna gledé na Trst in Trident.

Starostno zavarovanje delavcev v Nemčiji.

II.

Grot Mirbach, član gospodske zbornice: „Živel sem mnogo med delavci in še občujem ž njimi ter smem trditi, da bodete le tedaj dosegli zadovoljnost pri delavcih, ako jih postavite nasproti delodajalcem, in če delavec čuti: ta-le tvoj delodajalec skrbi za-te v polni meri, bolj nego

LISTEK.

Razkritje prvega spomenika v Ljubljani pred tridesetimi leti.

(Spomeniška črtica.)

Pred pravo veličino človek rad ukloni svojo glavo. V avstrijski povestnici blesti se ime očeta Radeckega z zlatimi pismenkami. Daleč preko mej našega cesarstva prodrla je slava Radeckega, in koder se je širil glas o njegovih hrabrih činih, plemenitosti in dobrosrčnosti zmagovalčevi, čislali in spoštovali so povsod ime njegovo, da celo premagani sovražniki mu niso odrekli spoštovanja. Živeče pokolenstvo, sedanji rod hrani ga v svojem srcu. Da se pa takih slavnihih mož spominjajo i pozni rodovi, gradijo jim spomenike iz kamena in bronu, koji imajo biti žive priče potomcem, v spodbudo in v vzgled.

„Narod, ki svojih mož ne časti, samega sebe vreden ni.“ Pozno prihajamo Slovenci, da spolnimo sveto dolžnost i učeniku, buditelju in pevcu, Vodniku, kojega je „vse poslušalo od Soče do Mure, ob Savi in Dravi, in popevalo pesmi njegove“. In slovenska domovina in nje stolnica prav stori, da se je spomnila moža in ga proslavi s spomenikom. V kamen vklesana in vlita v bron podatí se mora

potomcem povestnica one dóbe narodnega spanja, nad kojim je prvi naš pesnik in narodni buditelj skoro obupal.

Ker so se pričele te dni priprave za zgradbo Vodnikovemu spomeniku na Valvazorjevem trgu, prvemu dostojnemu slovenskemu spomeniku v slovenski Ljubljani, napotilo me je, da opišem in narišem čitateljem slavnost razkritja prvega spomenika slavnega vojskovodje Radeckega skoro pred tridesetimi leti v „Zvezdi“.

Že nekoliko dni pred slavnostnim dnevom zasadili so v zemljo okoli spomenika visoke droge z zastavami v cesarskih in mestnih bojah, slovenske nijedne nisem opazil. Od droga do droga popenjale so se zelene girlande z Radeckijevim grbom. Spomeniku nasproti stal je oder za dame itd. V levo spomenika nahajala se je slika „Avstrije“, na desno kolosalna „Aemona“, vrh obeh angelj miru s palmo in angelj slave z lovorovim vencem, med kostanjevimi drevesi pripete so bile svetiljke in bojasti trakovi. Pred sliko „Aemone“ je bil postavljen s zelenim suknom pogrnen oder za govornika. Spomenika odkritje vršilo se je v 19. dan decembra 1860. leta, in ker je bila dan prej nedelja, nebo jasno in krasen pomladni dan, privrelo je obilo naroda z vseh strani v mesto. Toda drugi dan, v ponedeljek, postalo je hladno in vreme černo.

Med mnogimi dostojanstveniki, ki so prišli tedaj v Ljubljano k slavnosti, bili so: fml. baron Nagy, ki je zastopal generalno vrhovno poveljništvo, in iz Gorice Radeckega sin, pokojni gm. grof Radecky. Slavnosti so dalje še prisustvovali: fml. baron Marenzi, gm. baron Marojčić, gm. brigadni Mollinari, gm. brigadni Rössken, gm. vitez Weigl i. dr.

V predvečer slavnostnega dneva je bil vojaški mirozov po mestu, izvrševan od dveh vojaških godb, in sicer pešpolka „Franc Karl“ (Madjari) in pešpolka „Hess“ (Gorenje-Avstrijci — Linc); spremljalo je godbi več tisoč ljudij. Ustavili so se pred škofijsko palačo, pred stanovanjem nadvojvode Ernesta na Križevniškem trgu, pred stanovanjem cesarskega namestnika grofa Chorinskega in pred mestno hišo (župan Ambrož), ter izvajali povsod po jeden komad.

Drugi dan v jutro svirali ste godbi po mestu budnico; na „Gradu“ vihrala je velika cesarska zastava; pred „Radeckijevim gradom“ (Tivoli) oznanjali so topovi 3. top-polka, ki so v nedeljo popoldne dospeli z Iga pod Tivoli, ljubljanskemu mestu in vsej okolici veseli dan. Dobro še pamtim kot deček, kako se je pri prvih streljih potresel ves grad in vsa okna v pročelji razbila, celo opeke raz streho padale so na vojske. Ob 9. uri razposta-

smeš zahtevati; potem je delavec hvaležen, zadovoljen in dober državljan, na katerega se more država, cesar in kralj zanašati. Tega čustva zadovoljnosti pa ne boste nikoli dosegli, ako delavca nasproti postavite načelu denarnega zavoda. Le poželjenje mu s tem vzbujate, kar odločno trdim. Delavsko vprašanje je pereče. In zakaj? Zaradi naših kapitalistiških postav. Prenarejajte dalje to kapitalistiško postavo dajo, skrbite, da more producent več storiti za delavca, in potem naložite delodajaleu težka bremena skrbi za vboge in nadzorujte ga. Potem boste spravili v pravi tir razmero med delodajalcem in delavcem in dosegli boste, kar želite: zadovoljnost.“

O tem mehaničnem zjednačenju so tudi drugi tožili. In konečno je država določila svojo doklado po 50 mark k vsaki pokojninski plači, torej za najboljšega in najslabjšega delavca enako. Ali ni to državni komunizem? Kjer je državna podpora neobhodno potrebna, tam je glavna napaka postave. To je bilo načelo „centruma“, ali kakor bi naš „Obrtnik“ pisal, klerikalne stranke. In res se jih je 13 ločilo pod Frankensteinom, ki so se izjavili za postavo.

Dalje je znano, da je „zadnja ideja“ Bismarckova tabačni monopol. In do tega bo prišlo. Ko bode postava veljavna, prišel bode Bismarck v zbornico držič v eni roki novo postavo o starostnem zavarovanju 12 milijonov delavcev, v drugi pa načrt postave o žganjskem in tabačnem monopolu.

Dr. Orterer je spominjal na svoje besede, katere je govoril leta 1881: „Jaz pravim, da krščanska ljubezen svetuje in priporoča prostovoljne darove, obsoja pa posilno jemanje; tukaj pa se ne gre za prostovoljne darove, ampak za prisilne, zato odločno obsojam te nazore.“

Enako je govoril hkoncu dr. Windthorst: „Ako imamo sredstva, da moremo delavce rešiti bēde in revščine, dobro, prilike imamo dovolj. Vredimo zavode, ki so koristni delavcem, vredimo razne prilike, ko morejo dobiti delo, skrbimo tudi v občini, kjer bi moral biti sedež tega dela, za one, ki več ne morejo delati in nič nimajo. Ta ločitev od družine, ločitev od občine in bližnjih občinskih zvez vodi v pogubljenje. Treba nam je, da se zvezemo s prvotnimi razmerami in se ne stopimo v občni pójem „država“, kjer ni konca s plačili in tudi ne z gospodstvom. Ako ima ta postava namen, da pomnoži državno vsemogočnost, gotovo se ne motim, če pravim, da bode ta postava nesrečo prinesla Nemčiji.“

Bismarck hoče vse z denarjem ukrotiti, toda v tem slučaju vlija olje v morje, katero hoče ukrotiti. Gotovo je 90 odstotkov ljudi v Nemčiji, ki ne vedó, kaj namerja nova postava; celó isti tega ne vedó, ki bodo največ prizadeti. Ko bode prihrumel plaz na glave, začudil se bode svet. Sklenimo z besedami, katere je govoril „nemški prostomišljak“ Schrader: „V najširših krogih naše domovine prav malo vedó o vsebini postave in nasledkih. Tudi tukaj v zbornici marsikdo ni dobro pregledal in premislil postave. Je to tudi

težko za one, ki niso v odseku sodelovali. V odseku so glasovali le bolj iz resignacije. Celó v vladnih listih čitamo, da bodemo morali v kratkih letih to postavo predelati. Postava pa, s katero bode imelo vsak teden opraviti na milijone delavcev in delodajalcev, in ki narodu nalaga najtežje breme, ta bi ne smela biti le za poskušnjo. Ako se ne obnese ta postava, bode škoda nenadomestljiva. Zato bi želel, naj bi večina zbornice sklenila, da se ta postava še izroči javni kritiki, in potem še-le sklepa o novi postavi.“

Govor drž. poslanca Tonklja v državno-zborski seji dne 8. maja 1889.

(Dalje.)

Dalje sem takrat omenjal, naj se gleda pri imenovanju zemljiško-knjižnih vodij na to, da so zmožni slovenščine, ker je v vseh okrajnih sodiščih slovenskega dela Goriške čisto slovensko prebivalstvo in pri tem tudi ni izvzeto mestno-delegovano okrajno sodišče v Gorici.

Naglašal sem, da ni bilo mogoče vknjiževanje slovenskih rešitev v zemljiško-knjigo, ker zemljiško-knjižni vodja pri c. kr. mestno-delegovanem sodišču v Gorici ni bil zmožen slovenščine. Sodišča, okrajna sodišča se ne držé vedno ministerstvene naredbe, da bi slovenski reševala slovenske vloge in vknjiževala slovenske rešitve v zemljiško knjigo. Meni samemu se je to pripetilo in moral sem vložiti rekurz. To se ne sme več zgoditi, nastavljajo naj se samó taki uradniki, ki so jezika zmožni, kajti brez jezikovnega znanja ne morejo zadostovati službi svoji.

Pri tej priložnosti bi visoko vlado opozoril še na neko zadevo.

Opominjam, da je že pred leti goriški deželni zbor vložil pri pravosodnjem ministerstvu prošnjo, naj se razdeli goriško mestno-delegovano sodišče v sodišče za mesto kot mestno-delegovano sodišče in v samostojno okrajno sodišče za goriško okolico. Prebivalstvo njegovo broji nad 35.000 in ti imajo pravico zahtevati, da dobé samostojno okrajno sodišče. To ni vse eno, ali je kdo vpisan pri kakem mestno-delegovanem ali pri lastnem okrajnem sodišču; kajti mestno-delegovano okrajno sodišče je podrejeno predsedniku okrožnega, oziroma deželnega sodišča, kjer je tako. Ta določuje osebe, ki naj opravljajo službo mestno-delegovanega okrajnega sodišča, in te so podvržene le njegovi disciplinarni oblasti. Tu se zgodi, da zá-se obdrži najboljše moči, manj zmožne pa odkáže mestno-delegovanemu okrajnemu sodišču, takó da imajo vsled tega slabe uradnike ta okrajna sodišča, ki so v civilnih zadevah zaradi velikega kroga pristojnosti preobložena z delom. Takó se pripeti, da se ravno mestno-delegovanemu okrajnemu sodišču v Gorici odkazujejo le taki uradniki, katerih ne morejo drugod porabiti, in zgodé se mnogi slučaji, v katerih ni uradnik zmožen jezika. Zaslíši naj priče, toda njihovega jezika ne ume in za tolmača se tudi ne briga. Kam nas bo to pritalo? K temu, da so zaslišanja napačna, nepopolna in se morajo zopet pričeti vsled strankinega

priziva. To bi ne bilo, ko bi se uradniške službe oddajale le takim osebam, ki so jezika zmožne.

Ozirati se moramo tukaj tudi še na neko drugo okoliščino. Zborna sodišča se navadno bavijo s kazenskimi zadevami. Če tedaj zbolí kakov svētnik in se mora obravnava vršiti, vzamejo se kar sodniške osebe od mestno-delegovanega sodišča, in v Gorici se je mnogokrat pripetilo, da so se poklicale stranke k zaslišanju kot priče ali k zapuščinskim obravnavam, toda one osebe, ki so prišle k sodišču, morale so zopet iti domov, ker je bil dotični uradnik pozvan h kazenski obravnavi. To bi ne smelo biti, zaradi tega priporočam, naj se mestno-delegovano sodišče loči od goriške okolice in za njo ustanovi v interesu pravosodstva posebno okrajno sodišče, in to tem bolj, ker bi bilo potem to čisto slovensko in bi ne bilo treba vedno tirjati od uradnikov znanja treh jezikov, nemškega, slovenskega in italijanskega, kar je čestokrat prav težavno; dalje bi bilo tudi dobro, ko bi se k okrajnemu sodišču korminskemu spadajoče tri slovenske občine Medana, Bilinja in Dolanja uvrstile k temu samostojnemu okrajnemu sodišču za goriško okolico, ker bi potem ne spadale več pod okrajno sodišče, v katerem je prebivalstvo čisto italijansko in v katerem se premnogokrat zgodi nedostatek, da se tam nastavijo uradniki, ki so sicer italijanskega, ne pa tudi slovenskega jezika zmožni, vsled česar se Slovincem dela krivica. To velja posebno za Kormin, kjer ni niti eden sodniški uradnik, niti eden kanclist slovenščine v pismu in besedi zmožen, zaradi tega tam Slovenci s sodnijo ne morejo v svojem jeziku občevati in obravnavati.

Sedaj pridem k drugemu sredstvu, in to je jezikovno vprašanje. Rekel sem, da je v izvrševanje pravičnega in nestrankarskega pravosodstva neobhodno potrebno, da mora dotični sodnik ali uradnik sploh biti zmožen jezika one stranke, s katero obravnava. In kako je s tem v resnici? Oziral se bodem tukaj najprvo na svojo ožjo domovino, to je na nadsodišni okraj tržaški. V Gorici se kazenske obravnave pred porotnim sodiščem vedno vršé v navzočnosti tolmača, in zakaj? Ker je porota večinoma sestavljena iz Italijanov.

Obravnavanje je dolgotrajno in veliko breme za italijansko prebivalstvo; porotniki se dostikrat povprašujejo, zakaj morajo biti sodniki tudi slovenskemu prebivalstvu, ter se ne uvede taka naprava, da bi Slovenci sodili svoje rojake, mi pa svoje in bi se nam s tem odvzelo breme? To je zaradi tega, ker bi se sicer, ko bi se pripustili slovenski porotniki, še bolj podaljšale obravnave. Predsednik, ki vodi obravnave, praša slovenske stranke italijanski, tolmač prevaja vprašanja v slovenski jezik, stranka odgovarja slovenski, tolmač prevaja odgovor v italijansko in potem se zapiše italijanski.

Od slovenskih okrajnih sodišč prihajajo preiskovalni zapisniki večinoma nemški, kot taki se porotnikom prečitajo, a ti jih ne umejo, zaradi tega se morajo prevesti v italijansko, a tudi stranka

(Dalje v prilogi.)

vijo se straže po „Zvezdi“; na vsakem voglu spomenika stal je: lovec, topničar, granatnik in vozotáj za častno stražo. Ob polu 10. uri vsprejdi se okoli „Zvezde“ tu garnizujoča posadka, in sicer štiri kompanije pešpolka št. 52 (Franc Karl) vzdolž „kazine“, dve kompaniji domačega polka (tedaj princ Hohenlohe) št. 17, in linškega polka baron Hess št. 49 proti kongresnem trgu; sanitetni oddelki in žendarmerija stali so od gledališča do Gerberjeve hiše.

Ob 10. uri pride nadvojvoda Ernst, poveljnik 3. armadnega voja, s svojim štabom, pozdravljen od generalitete in častništva. Na to so šli vsi v nunsko cerkev. Pred vhom bili so vsprejeti od namestnika grofa Chorinskega, mestnega zastopništva in podžupana Guttmana; dalje duhovništva, učiteljstva itd. Slavnostno sv. mašo daroval je generalni vikar in stolni prošt Ant. Kos.

Med tem je pa na kongresnem trgu in v „Zvezdi“ ljudstvo vedno bolj naraščalo, da se je vse trlo; Ljubljana toliko naroda izza bivanja cesarja in cesarice ni videla v svojem ozidju. Na odrih sedele so lepo nakičene dame, in celó na drevesih čepeli so ljudje. Po sv. maši gredó vsi k spomeniku; slavnostni govor — sevēda nemški — govoril je namesto župana Ambroža, ki je obolel, namestnik Guttman.

Pri besedah: „Razkrij se!“ — pade belo ogrinjalo raz spomenik, in pred občinstvom pojavi se spomenik junaka pri Novari in Kustoci. Veselo gibanje prošine občinstvo, ko uzré obličje očeta Radeckega.

Nato stopi na oder županova hčerka Otilija Ambroževa in deklamuje slavnostno nemško pesem, kojo je zložil prof. Karl Melzer; konečno položi na podstavec spomeniku lavorjev in hrastov venec. Vojaki sprožijo generalne dešarže, topovi pod Tivolijevim gradom pa daleč tja po ljubljanskem polji pošiljajo svoje pozdrave. Potem je defilovala vsa posadka pred spomenikom, godba je pa svirala Radeckyjevo koračnico. Koncem slavnosti spremili so podžupan in mestni odborniki grofa Chorinskega v stanovanje v deželni dvorec; s tem je bilo končano razkrijte spomenika.

Popoldne ob dveh bilo je na starem strelišči pogoščenih 105 mōž raznih oddelkov tukajšnje posadke. Dvorana je bila slavnosti primerno okrašena z zastavami in slikami cesarja in cesarice. Med pojedino napil je podžupan Guttman Nj. veličanstvoma cesarju in cesarici in Njegovi hrabri armadi. Prosták mu na to odzdravi, neki drug pa nazdravlja ljubljanskim meščanom, ki so priredili to lepo slavnost. Vrhunec navdušenja poloti se prisotnih, ko vstopi gm. grof Radecky, sin vojsko-

vodjev; od vseh stranij mu nazdravljajo, on sam pa je trčnil z vsakim vojakom posebej s kupico; in kaj bi tudi ne? Saj so se vsi borili na Laškem pod očetovim poveljništvom.

Ob šestih zvečer svirala je v „Zvezdi“ pred spomenikom godba polka „Hess“, po drevoredu bilo je vse živo, in ko se stemni, zablesti ves spomenik v pestrih lučicah; v istini bil je dražesten pogled. Ob 8. uri zvečer vršila se je v dvoranah starega strelišča večerna zabava s tombolo, godbo in petjem; čisti dohodek je bil namenjen invalidnemu zakladu. Povodom spomeniške slavnosti izšla je tudi na svetlo knjižica: „Krain und Radetzky“, kojo je spisal v ta namen pokojni dr. H. Costa, v koji so označene razmere slavnega vojskovodje do dežele naše.

Prvo mesto v Avstriji bila je Praga, koja je Radeckemu na Mali strani postavila lep spomenik, ker rodom pohaja iz Češke (Radeč). Ljubljana pa — na Dunaji menda še zdaj ugibajo, kam bi postavili Radeckemu spomenik — storila je več, nego svojo dolžnost nasproti svojemu častnemu meščanu, kajti na najprijetnejših in najkrasnejših krajih postavila mu je celó dva spomenika — v „Zvezdi“ in pred Tivolijevim gradom, — koja sta očividni pričé o požrtvovalnosti domoljubja ljubljanskih meščanov, o spoštovanju do slavnega vojskovodje in o ljubezni do svojega častnega meščana! A. S.

jih ne ume, zaradi tega se prevajajo zapisniki v slovenščino. To je brez konca in kraja. V resnici je tedaj neobhodno potrebno, da se odpravijo te kričeče hibe, in sklicujem se na to, da so enkrat že vsi goriški porotniki, Italijani in Slovenci, skupno poslali pravosodnemu ministerstvu prošnjo, naj se porota razdeli na dva dela, za Slovence v slovenski, za Italijane v italijanski, da bi se tako moglo obravnavati brez tolmača. Toda tudi v interesu pravosodstva samega je, da porotniki znajo jezik onega, katerega naj sodijo, saj se vendar toliko hvali usnost in javnost civilne pravde, rekoč, neposrednost na sodnika je ono tajno sredstvo, ki je najbolj sposobno, da se omogoči in pospeši prava razsodba.

To velja o civilni pravdi, tembolj tedaj o kazenski. Če sodniki ne umejo onega, katerega bodo sodili, in jim tolmač prevedé njegove izjave takó, kakor jih ravno umeva — in to je vedno večinoma subjektivna stvar — nikdar nimajo pravega vtisa, kateri bi pa morda imeli, ko bi ga bili neposredno čuli in razumeli, in zaradi tega je nehoté toliko razsodb, ki niso primerne dejanskim razmeram. Vsemu temu se lahko odpomore, če se razdeli porota na dva dela.

Isto velja gledé kolegija štirih sodnikov pri navadnih hudodelstvih, ki se pod petimi leti kaznujejo. Tu si pomagajo s tem, da se, vsaj v Gorici, sestavljajo sodniški kolegiji takó, da zna vsaj polovica sodnikov slovenski in predsednik prevaja ostalim sodnikom. Toda tudi to ni prav, kajti predsednik prevaja takó, kakoršen vtis je napravilo nanj, ter tudi ne more biti nezmožljiv; sodnik mora neposredni vtis zatočenčeve povedi dobiti in ta edini mora nanj vplivati, potem se more pravosodstvo razmeram primerno in na podlagi resnice vršiti. Tako, kakor v Gorici, je tudi v Trstu in Rovinju, le so morebiti razmere tam še hujše, kakor v Gorici. Tudi tam se mora temu odpomoči in bi se lahko zgodilo, kajti treba je le po vrsti sklicevati porotnike enkrat za Slovence, drugi pot za Italijane, to bi bilo mogoče brez velikih težav. (Dalje sledi.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 29. maja.

Notranje dežele.

Mnogo se je govorilo zadnje dni, da se *delegacije* ne bodo sešle o pravem času. Temu budimpeštanski vladni krogi odločno oporekajo ter so popolnoma preverjeni, da bo prva delegacijska seja v soboto po Binkoštih dne 15. junija.

Stalni kazensko-postavni odsek je véeraj pričel meritorno posvetovanje. Poseben je predlog poslanca dr. Koppa k § 1., da se odpravi smrtna kazen. Pravosodni minister je pojasnil stališče vlade v tem oziru, da je smrtna kazen v prvi vrsti strašilo, ne pa povračilo. Dr. Koppov predlog se je odklonil z 10 proti 4 glasovom. Poslanec dr. Weeber je nasvetoval, naj se določi za težka hudodelstva prekomorsko prognanstvo, dr. Kronawetter pa namestu vislic najhitrejšo in najlažjo smrt, ter naj se pri tem posebno ozira na voljo obsojenčeve, kateri način smrti si ta izbere. Tudi ta nasvèt je propadel.

Štrajk rudarskih delavcev na Češkem se je obrnil nekoliko na bolje. V Kladnu se je vladni komisar Herrmann posvetoval z delavci ter pohvalil njihovo dosedanje taktno postopanje. Predvéeraj se je odpeljal v Prago, da je namestniku poročal o stanju štrajka. Do predsinočnjim se ni nikjer rušil mir in red.

Kot bodoči *ogerski minister notranjih zadev* se splošnje imenuje grof Josip Zichy. Budimpeštanski uradni list objavlja véeraj cesarjevo pismo, ki imenuje grofa Zichy-a namestu umirovljenega grofa Stefana Eszterhazy-a za požunskega nadžupana.

Vnanje države.

Črnogorski knez Nikita je zaukazal, da se slavnost povodom obletnice bitke na Kosovem polji sme sicer praznovati, a edino le s slovesno službo božjo v cetinjski stolici.

Srbska vlada je ukrenila poostrene naredbe, da ne bi se ponavljali izgredi. Orožniki so vse cestne vhode zasedli, v vojašnicah so vojaki pripravljani. Bojé se zaradi tega novih nemirov, ker je po mestu govornica razširjena, da je Milutin Garašanin ustrelil dijaka Mišković-a. Več oseb se je izjavilo, da hočejo to pred sodiščem pod prisego spričati. Družina umrlega dijaka je izdala mrtvaške liste, ki se pričenjajo z besedami: „Naš nepozabni sin je umrl od morilske roke Milutina Garašanina.“ Predsinočnjim so bili zopet izgredi. Zvéer so napadli vredniške prostore naprednjaškega glasila „Videlo“.

Orožniki so z golim orožjem usrihali med razgrajalec. Mnogo oseb je bilo ranjenih.

V *Bolgariji* je bil še pred kratkim časom vsakdo prepričan, da bodo avstrijske državne železnice kupile od barona Hirscha vzhodnje železnice. Toda naenkrat je došla v Sofijo vest, da so dotične obravnave pretrgane in da je „Deutsche Bank“ (nemška banka) v Berlinu toliko kot sklenila dotično kupno pogodbo. Vladna glasila so še dan poprej trdila, da je prodaja železnic nemogoča, dokler je sedanja vlada na krmilu. „Plovdiv“ je pisal: „V kolikor poznamo plemenitost sedanjega ministerstva, vemo, da bo to raje odstopilo nego pripustilo, da bi se Bolgarija vkovala v gospodarske verige. Naj pride na krmilo raje kabinet Radoslavov ter pridobi žalostno slavo, da je kaj takega pripustil. Vlada vé bolje, nego opozicija, koliko je trpela dežela od barona Hirscha, ker je bila trgovina naša odvisna od njegovih železnic, toda smrt naša na narodnogospodarskem polju bi bila gotova, ko bi prišla hujša, močnejša družba.“ Da vladni listi na veliko škodo Bolgariji niso bili dobro podučeni, dokazuje najbolj to, da je prišel minole dni v Bolgarijo pooblaščenec berolinske nemške banke ter si ogledal železnico, v kakošnem stanu da je.

Ruski car je poslal predsedniku ministerskega odseka pismo, v katerem se pravi, da hoče biti car milostljiv nasproti uradnikom, ki so se zakrivali pri nesreči na železnici pri Borkiju, ker je bil tudi Bog milostljiv nasproti njemu in njegovi družini. Zaradi tega mora prenehati dotična preiskava ter naj se uradniki kaznujejo le disciplinarnim potom. Slabo stanje železnice Kursk-Karkov-Azov mora biti pa vsem ostalim železnicam svarilen vzgled. — Ignatjev, gubernator v Irkutsku, brat znanega državnika, je bil imenovan za pomočnega ministra notranjih zadev.

„Nord. Allg. Ztg.“ piše o trditvi listov, da namerava *nemški* cesar peljati svojega kraljevskega gosta v Strassburg, jako mirno in na kratko, rekoč: „Javno mnenje v Parizu se giblje ter je skoraj popolnoma iz sé vsled vojaških vaj, ki bi se bajé v Strassburgu vršile Humbertu na čast. Mirni ljudje bi bili morali poprej čakati, koliko je resnice na tej zadevi. Prihraniti bi si bili mnogo togote.“ „Kreutz-Zeitung“ ostro zavrača francosko „nesramnost“, ter sklepa: „Narodi Nemčije bodo zopet navdušeno šli v boj, ko bi se hotela Francija vmešavati v nemške notranje zadeve ter ukrepati zoper naredbe nemškega cesarja.“ „Post“ piše z ozirom na minoli narodni slavnostni teden: Ker se ne moremo zanašati na tujo treznost, hočemo biti tem zvestejši svojima zaveznikom. Obljubili smo italijanskemu narodu in avstrijskemu sosedu zvestobo, in to hočemo tudi ohraniti.“

Angleška zgornja zbornica je predvéeraj v drugem čitanju sprejela postavbo o pomnoženju mornarice. Tekom razprave je rekel Salisbury: Ko bo leta 1894 izvršen vspered, imela bo Anglija močnejšo mornarico, kakor katerikoli dve državi skupaj, razven ko bi se združili Francija in Nemčija, ki bi imeli potem 88 vrstnih ladij, Anglija pa samo 77; toda taka zveza je jako neverojetna. Ne dvoji, da resno želé vsi vladarji, naj bi se ohranil mir. Toda nikdar ni mogel z manjšo gotovostjo trditi, da bodo vladarji v petih letih isti, kakor dandanes. Z ozirom na to negotovost in okoliščino, da se pripravljajo vsi narodi, pripraviti se mora tudi Anglija. Finančno breme priprav je samo na sebi nevarnost za mir, ker bi lahko marskateri narod prisililo k vojski. Salisbury je končal: Vsi narodi kopičijo napadna in branilna sredstva; mi smo čakali do zadnje ure, morda preko zadnjega trenutka, toda dlje časa ne smemo čakati. Ne rečem, da je nujna nevarnost, toda nevarnost pa je, zoper katero se moramo zavarovati.

Italijanski listi enoglasno imenujejo vest o potovanju italijanskega kralja v Strassburg borzno laž. „Popolo Romano“ piše: Italijanska in francoska renta sta vsled tega lažnjivega poročila padli za eden frank. To je malenkost, a dokazuje, na kako slabih nogah stoji evropski mir. „Opinione“ pravi: Ta dogodek nam priča, da je sovraštvo Francije zoper Nemčijo nespravljivo. Misel na „revanžo“ je v Franciji postala stalna ideja. S te strani preti nevarnost evropskemu miru.

Perzijski šah je predvéeraj odpotoval iz Peterburga. Car, prestolonaslednik in veliki knezi so ga spremili na kolodvor. Car mu je podaril svojo v briljante okovano majhno sliko, katero bo šah nosil na prsih.

Izvirni dopisi.

Iz Novega mesta, 28. maja. Čudni, zeló čudni so nekateri ljudje, sedaj ni enim to, drugim ono po volji. Tako se godi tudi našemu mestnemu zastopu, ker so pričeli nekateri gospodje jako glasno godrnjati radi zidanja kapele na trgu sv. Florijana; pa ne le godrnjati so pričeli, še več, protestovali so pismeno. Ti ljudje si mislijo, kaj je treba kapelice na trgu sv. Florijana; ognja nas váruje tako véz izvrstni vedovod, bližnja Krka, lesenih streh se ogenj tudi nič kaj rad ne prime, posebno ker ima naša požarna bramba „nemški“ komando, in tega se

ogenj neki zeló boji! Mestni zbor je pa tudi pol koraka „nazaj“ se pomaknil.

Zeló čudni so tudi naši nemškutarji, kateri vedno kričé, kako zeló jih mi Slovenci ob steno pritiskamo. Zabilježiti hočem pa jako „čuden“ slučaj temu nasproti, da se lahko prepričate, da se nasprotno tudi godi in to popolnoma resnično. Evo slučaj: Višji uradnik se je neki izrazil, da ne trpi, da bi se pri „Sokolovi“ slavnosti kdo izmed uradnikov istega urada oblekel kot „Sokol“, kajti ta mu je trn v peti; da je isti gospod naš nasprotnik, vedeli smo véz prej, ko se je tudi izrazil jako „lepo“ o čitalnici pred nekim časom. Vse drugače pa bi bilo njemu pri sreči, ko bi gg. uradniki hodili v kazino, in najraje bi imel, da bi napravili nemško telovadno društvo v čisto slovenskem mestu.

Dnevne novice.

(Pojasnilo.) Z mnogih strani nas povprašujejo, ali smo mi med onimi gospodi, ki so hoteli, kakor piše „Slovenski Narod“ v svoji sobotni številki, „po ovinku čez Prago utihotapljati Mahničeve žalostne proizvode“. V svojo obrambo moramo naslednje pojasniti: „Mi dobivamo v zameno češki konservativni list „Čech“. V 109 številki, torej nekaj dnij pozneje, ko je izšel zadnji zvezek „Rimskega Katolika“, je „Čech“ priobčil uvodni članek z naslovom: „Slovinci, dejte pozor, s kým se pratelite“. Ne sluteč kako „mistifikacija“ ponatisnili smo v 112. številki dotičnega članka v prevodu prvo polovico, a ne, kakor „Slov. Narod“ trdi, cel članek; to dokazuje št. I, katero smo postavili pod naslov. Se isti večer, ko je izšla našega lista številka 112, opozoril nas je prijatelj, da je ves članek skoro dosloven prevod iz „Rimskega Katolika“, katerega do istega dne nismo imeli časa pregledati in smo tako prezrli prvotni članek. Iz tega vzroka in ker se nam je daljna sodba gledé Čehov preostra zdela, odložili smo drugo polovico. To je istina, da mi ne pošiljamo nobenih „mistifikacij“ po svetu. Nato pa nam je osebni prijatelj g. František Ekert poslal iz Prage št. 116 „Čecha“, v kateri on odgovarja na dotični članek, kakor pravi, v imenu češkega duhovništva. Minolo soboto že smo imeli preveden g. Ekerta članek, da bi ga objavili s primernim uvodom in potrebnimi opazkami. Ker pa se je „Slovenski Narod“ tako mudilo, da nas je prehitel s prevodom, položili smo odgovor „za zrcalo“, da ga gospodom o priliki pokličemo v spomin. Mislimo, da ne prelomimo vredniške tajnosti, ako izpovemo, da je „mistifikacija“ poslal v Prago gospod, ki rodom ni Slovenec in ne živi ne v Ljubljani, ne v Gorici, to smo izvedeli iz privatnih pisem iz Prage. Dostaviti nam je še to: Gosp. Ekert piše v „obrambi“, da je gosp. pisatelj sodil o stvareh, katerih prav nič ne umeje, a mi pravimo, da sicer od nas spoštovani gosp. Ekert tudi slovenskih razmer povsem ne pozná. Spoznaval je slovenske razmere v najlepši luči, v slavlju, ko nasprotnik nasprotniku odpušča slabosti in se veseli z njim narodnega praznika.

(Družbe sv. Cirila in Metoda) drugi zvezek „Rudolf Habsburški“ je priporočil te dni kranjski deželni šolski svet vsem šolskim knjižnicam po kranjski deželi. — Isto tako je tržaško namestništvo blagoizvolilo naročiti vsem svojim okrajnim šolskim svetom, kojim je delovanje s slovensko mladino, naj opozarjajo na omenjeno knjižico pri šolskih bukvarnah in vplivajo, da bi se ob slovesnih prilikah delila med šolsko mladino. — Čast in poštenje obema visokima uradoma.

(Trtna uš — strupena rosa.) Iz Radovice se nam poroča: Mojega današnjega sporočila ne bote veselili. Česar smo se bali, se je žalibog zgodilo. Trtna uš se je po naših vinogradih silno razširila. Kamor človek pogleda, vidi pričetek bolezní. Trtje je v rasti zaostalo in ovenelo; nekatero se že posušilo. Ako se nas Bog ne usmili, lahko rečem, ne da bi pretiraval, da v treh letih Radoviča ne bo imela ene domače zdrave trte. — Poleg te nadloge je pa tudi peronospera ali strupena rosa v veliki množini trtno listje napadla, kakor dozdej še nismo doživeli.

(Deželni odbor kranjski) je z dopisom z dne 17. maja 1889 št. 3428 kmetijski podružnici v Metliki sledeče naznanil: Slavni deželni zbor je v 17. seji dne 22. oktobra 1888 deželni odbor pooblastil, da smé dovoljevati takim malim vinograd-

nikom, kateri svoje vinograde pravilno zasade z ameriškimi trtami, darila v denarji do najvišjega zneska 50 gld. Vsled tega sklepa je deželni odbor določil, da bo dajal podporo onim malim vinogradnikom, ki brez nje ne bi mogli nasaditi vsaj 100 □ sežnjev z ameriškimi trtami. Podpora znaša za vsakih 100 □ sežnjev novo nasajenega vinograde 5 gld. ter se bode izplačala tedaj, ko bode županstvo vinogradniku potrdilo, da je napravil toliko ameriškega vinograde.

(Slovenska obrt.) Fran Zmrzlikar, rojen Logatčan, žida v Vagramu pri Dunaji prvo avstro-ogersko tovarno za kreolin. Kreolin je antiseptičko sredstvo, iznajdeno pred kakimi 50 leti na Angleškem; naš rojak je je spopolnil tako, da ta „creolinum viennense“ pridobiva splošno priznanje v zdravniških krogih. Želimo najboljšega vspeha slovenskemu podjetniku.

(Iz deželnega šolskega sveta.) Enorazrednica v Hotedršici bode s šolskim letom 1890/91 razširjena v dvorazrednico, ako dovoli deželni odbor. Nadučitelj v Boh. Bistrici, g. Karol Bernard, je imenovan nadučiteljem v Jesenicah; nadučitelj v Kranjski gori, g. Jos. Medic, je premeščen v Boh. Bistrico. Začasni učitelj v Vrbovem, g. A. Simončič, je stalno nastavljen ravno tam. Tretjo učit. službo v St. Vidu nad Ljubljano je dobila gđe. N. Miklavčič, učiteljica v Boh. Bistrici; učit. službo v Šmihelu pri Novem mestu nadučitelj v Podzemlju, g. J. Barle, in četrto učit. službo v Šmartinu pri Litiji gđe. A. Adamič, učiteljica v Žireh. Stalna učiteljica za četrto mesto v Postojini, gđe. Ivana Praprotnik, je dobila stalno mesto za prvo dekliško učit. službo ravnotam, učiteljica v Senožečah, gđe. K. Perušek je dobila tretje mesto na dekliški šoli v Postojini. Bivšemu beneficijatu v Harijah, sedanjemu župniku v Vremih, č. g. J. Škerjancu, je dež. šol. svet za večletno poučevanje izrekel priznanje.

(Imenovanja.) Poštni praktikantje gg. Matej Pogačnik, Jakob Belec in Josip Štrukelj so imenovani poštni asistenti; prvi je prideljen e. kr. poštne uradu v Trstu, zadnja dva e. kr. poštne uradu v Ljubljani.

(Premeščen) je iz Ljubljane o. Jan. Staré S. J. v Celovec, kjer bode v duhovniškem semenišči poučeval bogoslovce v cerkvenem govorništvi in v stolnici prevzel nemške govore.

(Kranjski sirotinski zaklad) je dobil iz dohodkov državne loterije 10 000 gld.; ves zaklad znaša sedaj nad 400.000 gld.

(Kranjski deželni muzej.) Galerija slik deželnega muzeja se je pomnožila s portretom zadnjega priorja usmiljenih bratov v Ljubljani in ob enem načelnika tukajšnje deželne bolnišnice, o. dr. Fausta Gradiška, ki se je po francoski okupaciji preselil v Šmartino pod Šmarno goro, kjer je umrl dne 11. novembra 1837.

(F. Z. M. baron Schönfeld) se je sinoči pripeljal iz Gorice v Ljubljano. Danes dopoldnu si je ogledal na vežbališču tukajšnjo vojaško posadko.

(Umrl) je včeraj č. g. Matej Ferčej, administrator v Javorji pod Ljubljano, po dolgotrajni bolezni. Naj v miru počiva!

(Slovenski klub na Dunaji) ima svoj deveti večer v soboto 1. junija t. l. v restavraciji „Zur goldenen Kugel“ I. Am Hof šte. 10 mezzanin. — Gosp. dr. M. Murko nadaljeval bode svoj govor: „Spomini na Rusijo“. — Začetek ob 8. uri. — S tem vabijo se na Dunaji bivajoči Slovenci, da se vdeležé v obilnem številu tega večera.

(Književno-znanstveno društvo „Slavija“ v Gradci) volilo je v odbor za II. tečaj t. l. sledeče odbornike: Nikolić Pajić, stud. med., predsednik; Pero Georgijević, stud. med., podpredsednik; Prostoslav Poček, stud. iur., upravnik; Adolf Antolak, stud. med., tajnik; Iroš Borić, blagajnik; Fran Klemenčič, stud. iur., knjižničar. Namestniki: Bogomil Hiršl, stud. med.; Svetislav Petković, stud. med.; Ars. Vidak, stud. med. Pregledovalni odsek: Hugo Kartin, Josip Medić, Oroslav Auer.

(Zrelh jagod) šopek je nabral včeraj prijatelj našemu listu na Golovcu.

(Vodstvo e. kr. poštne ravnateljstva) v Trstu je prevzel poštni svetovalec na Dunaji K. Pokorny.

(Zlato rudo) bodo iskali na gorenjem Koroškem v Turah. „Mir“ poroča, da so tam prejšnje čase že zlato kopali, potem pa žile zgubili. Poljedelski minister bo dal iskati 5 let. Prvo leto bo potrosil v ta namen 80.000 gld., potem pa po 40.000 gld. vsako leto.

Raznoterosti.

— „V resnici, Vaša milost ima prav!“ Krošnjar: „Gospod, kupite očala?“ — Gost: „Pokažite!“ (Natakne očala ter pogleda krošnjarja.) „To so pa čudna očala, skozi te se vidijo sami sleparji.“ — Krošnjar: „Dovolite, gospod!“ (Vzame očala, jih natakne, pogleda gosta.) „V resnici, Vaša milost ima prav!“

— Kmetška zlobnost. Orožnik: „Ali mi greste hitro iz ovsca?“ — „Gospod stražmešter. Vi se motite, ali pa morda pri tem mene mislite?“ — „Ali mi greš sedaj dobrovoljno iz ovsca, ali ne?“ — „Gospod stražmešter, Vi se motite, to ni oves, to je ječmen.“ — „No, sedaj me bo pa kmet še učil!... Ali mi greš hitro iz ječmena, sicer...!“ (Potegne iz žepa knjigo, da bi ga zapisal v njo.) — „Gospod stražmešter, Vi se motite, to je moj ječmen, in na svojo njivo bom pa vendar smel stopiti?“

Telegrami.

Pariz, 29. maja. Perrina, ki je napadel Carnota, so obsodili na štirimesečno ječo.

Rim, 29. maja. Crispi je zvečer došel.

Madrid, 29. maja. Skoro gotovo se bo doseglo sporazumljenje mej ministerstvom in vodjami strank. Zbornično zasedanje se bo najbrže pričelo dne 8. junija.

Lvov, 28. maja. V Podhajcah je včeraj zgorelo več sto hiš in grško-katoliško župnijsko poslopje. Več tisoč ljudi je brez kruha in strehe. Revščina nepopisljiva.

Umrl so:

26. maja. Ferdinand Kolman, delavec, 34 let, Kurja vas 7, jetika. — Henrik Dostal, delavec sin, 10 let, Gradišče 14, jetika. — Matija Logar, delavec, 30 let, Kravja dolina 11, jetika.

27. maja. Dr. Emil Boek, unirovljeni višji štabni zdravnik, 67 let, Vegove ulice 8, kap. — Ivana Zaje, dinarjeva hči, 9 mes., Reber 11, bronhitis capell. — Andrej Marinka, gostič, 57 let, Trnovske ulice 9, spridenje jeter. — Ivan Akuta, polirjev sin, 9 mes., Marije Terezije cesta 6, convulsiones. — Bertrand Gottfried Heinzman, markčr, 21 let, v Zvezdnem drevoredu se zgrudil za krvavenjem pljuč.

28. maja. Teodor pl. Gspan, notarjev sin, 9½ leta, Pod Tranč 2, otrpnjenje možgan.

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas	Stanje		Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur v mm
	opazovanja	zrakomera v mm	toplomera po Celziju			
7. u. zjut.		730.5	15.6	sl. svzh.	onlačno	
28 2. u. pop.		730.8	21.8	sr. jzap.	del. jasno	0.00
9. u. zveč.		731.8	16.4	sl. jzap.	jasno	

Srednja temperatura 17.9°, in 1.0° nad normalom.

Dunajska borza.

(Telegrafično poročilo.)

29. maja.

Papirna renta 5% po 100 gl. (s 16% davka)	85 gl. 45 kr.
Srebrna " 5% " 100 " " 16% " "	95 " 70 "
5% avstr. zlata renta, davka prosta	109 " 35 "
Papirna renta, davka prosta	100 " 55 "
Akcije avstr.-ogerske banke	904 " — "
Kreditne akcije	306 " — "
London	118 " 65 "
Srebro	— " — "
Francoski napoleond.	9 " 42½ "
Cesarski cekini	5 " 61 "
Nemške marke	58 " — "

Tržne cene v Ljubljani

dne 29. maja.

	gl.	kr.		gl.	kr.
Pšenica, likt.	6	—	Špeh povejen, kgr.	—	68
Rež,	4	66	Surovo maslo, "	—	76
Ječmen, "	4	66	Jajce, jedno	—	16
Oves, "	2	83	Mleko, liter	—	7
Ajda, "	4	83	Goveje meso, kgr.	—	54
Proso, "	5	—	Telečje " "	—	48
Koruza, "	5	—	Svinjsko " "	—	52
Krompir, "	2	67	Koštrunovo " "	—	32
Leča, "	12	—	Pišance	—	60
Grah, "	13	—	Golob	—	18
Fižol, "	11	—	Seno, 100 kgr.	2	23
Maslo, kgr.	—	84	Slama,	2	32
Mast, "	—	70	Drva trda, 4 □ mtr.	6	50
Špeh svež,	—	54	" mehka, "	4	30

Jaz Ana Czillag

s svojimi 185 centimetrov dolgimi orjaškimi „Loreley“-lasmi, katere sem dobila po 14mesečni rabi od mene same izumljenega mazila, naznanjam: To je edino sredstvo zoper izpadanje las, za pospeševanje njihove rasti, za okrepčevanje lasišča, pospešuje pri gospodih rast polne, krepke brade ter že po kratki rabi takó lasem kakor bradi podeljuje naravni svit in gostost, obvaruje jih do najvišje starosti, da pierano ne osivé. Cena lončku 2 gld. Razpošilja se vsak dan v vse kraje celega sveta po pošti proti poprejšnjemu plačilu ali pa poštneju povzetju.

Czillag in drugovi,

Budimpešta, Königsgasse,

kamor naj se pošiljajo vsa naročila.

➡ Pri naročitvah šestih in več lončkov 25% rabat in franko-pošiljatev. ➡ (20—17)

Odlikovano: 1873, 1881.

Josip Deiller,

tovarna za cerkveno blago in razprodaja

— cerkvenih oprav —

na Dunaji VII., Zieglergasse 27.

Zastopnik Franc Brückner.

Proti gotovi naročbi se najtočneje izvršujejo vsakovrstne

cerkvene oprave

kot: kazule, pluviali, dalmatike, velumi, štole, baldahini, zastave itd., kakor tudi

➡ celi ornati. ➡

Spominjajte se ljubljanske dijaške in ljudske kuhinje pri igri in stavah, pri slovesnostih, oporokah in nepričakovanih dobitkih.

Javna zahvala.

Moje pohištvo mi je pred kratkim popolnoma pogorelo. K sreči bila sem pri

ogersko-francoskem zavarovalnem društvu

(FRANKO-HONGROISE)

zavarovana in ta zavarovalnica mi je po svojem glavnem zastopniku gospodu Josip-u Paulin-u v Ljubljani, Marijin trg šte. 1, že danes škodo cenila in celo zavarovano svoto brez vsakoršnega odbitka takoj izplačala.

Vsled tega čutim se dolžna, temu zavodu za to jako hitro in vestno odškodovanje javno zahvalo izrekat in ga častitemu p. n. občinstvu iz lastnega prepričanja v vsakem slučaju najtopleje priporočati.

Ana Vovk

v Stevcu pri Mokronogu.

(1)

Priporoča svoje izdelke prečastiti duhovščini in p. n. cerkvenim predstojnikom po najnižji ceni v najnovejših in lepih oblikah. (11)
Na željo pošilja načrte in ilustrovane cenike.
Staro orodje in posode jemlje v popravo.

KLOBUKE
v najraznovrstnejših oblikah,
posebej še jako trpežne
klovske klobuke
iz surovega sukna (Loden),
dalje cilindre, čepice in slamnike
od najfinejšega do najcenejšega priporoča
(3-1) **IVAN SOKLIČ,**
v Ljubljani, Gledališke ulice št. 6.

Ana Rupnik,
izdelovalka umetnih cvetlic,
v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 13
se priporoča prečastiti duhovščini in slavnemu občinstvu in naznanja, da bode nadaljevala po svoji rajni sestri Mariji Rupnik izdelovanje
umetnih cvetlic
v mestu in na deželi ter bo postregla s kar mogoče primerno nizko ceno. (4-4)

V Rudolfovem bo s sv. Mihielom izpraznjena
služba kapitelskega organista,
odslej sklenjena s
službo cerkovnika.

Stanovanje v posebni hiši s tremi sobami; gotove plače čez 500 gld., zraven pa še posebej za služek od pogrebov itd. do 200 gld.

Prosileci naj se izkažejo, da so popolnoma zmožni za orgljanje, petje (zlasti koralno), dirgovanje v tej cerkvi, kjer se večkrat darujejo tudi pontifikalne sv. maše. Želi se znanje godbenega instrumenta. Oženjeni prosileci imajo pri enakih zmožnostih prednost. Če se bo zdelo potrebno, bodo se morali podvreči strokovni preskušnji.

Prošnje s krstnim listom in drugimi spričevali naj se pošljejo na kolegijatni kapitel v Rudolfovem (Novo mesto). (3-2)

Gospodom šolskim predstojnikom in učiteljem
(9) priporoča

Andr. Druškovič
trgovina z železnino in orodjem
na mestnem trgu 10,
vsa vrtnarska orodja, kakor tudi
orodja za sadjerejo in obdelovanje
sadnih dreves, in sicer:
drevesna strgulja, škarje za gosence,
ročna lopatica, drevesna žaga,
sadni trgač, dreves. škarje, cepilnik,
cepilnik za mladiče, cepilni nož,
vrtnarski nož in drevesna ščetka.
Orodja so vsa na lepo popleskani leseni plošči urejena
in po prav nizki ceni.

Zahvala in priporočilo.

Dne 20. maja t. l. zadela me je strašna nesreča požara mojih poslopij. K sreči bil sem se pri

ogersko-francoskem zavarovalnem društvu (FRANKO-HONGROISE)

še-le pred pol letom zavaroval in ta zavarovalnica mi je že danes, to je četrti dan po nesreči, škodo cenila, ter mi celo zavarovano svoto brez vsakaterega odbitka takoj danes izplačala.

Vsled tega čutim se dolžan tej zavarovalnici in njenemu glavnemu zastopniku gospodu JOSIP-u PAULIN-u v Ljubljani, Marijin trg števil. 1, za to vestno in hitro odškodovanje najtoplejše zahvalo javno izrekati, kakor tudi ta zavod častitemu p. n. občinstvu iz lastnega prepričanja najtopleje priporočati, nasprotno pa moram najnovejše, le po zavidljivi konkurenci razširjene zlobne vesti o tej povsem pošteni zavarovalnici zavračati kot neutemeljene.

GRAHOVO pri RAKEKU, 24. maja 1889.

Janez Oblak, m. p.
L. S. podžupan, priča.

Josip Logar, m. p.

(1)

50% prihranitev goriva (jamčeno).

Izključno c. kr. privilegovane

lončene peči

z združeno zračno kurjavo
patent Lerch & Seidl,
elegantne in po ceni, kakor vse vrste peči s slepicami, od najpreprostejših do najelegantnejših, priporoča najstarša in največja
tovarna za peči in lončene izdelke
na Kranjskem
Avgust Dreise
v Ljubljani. (41-7)

Pri razstavah mnogokrat odlikovan.

Pri razstavah mnogokrat odlikovan.

C. kr. glavno ravnateljstvo avstrijskih državnih železnic.

Ustanovitev izdaje vožnih listkov v mestu Ljubljani.

Na korist naročnosti potujočega občinstva se z dnem

1. junija 1889

ustanovlja v ljubljanskem mestu izdaja vožnih listkov.

Prevzel jo je zavarovalni in morskovožni agent gosp. Josip Pavlin ter se bodo za Vižmarje, Medvode, Loko, Kranj, Št. Jošt, Podnart-Kropa, Otoče, Radoljica, Lesce-Bled, Dovje, Kranjsko goro, Rateče, Terbiž, Žabnico, Beljak, Celovec via Glandorf in Dunaj via Amstetten takó „tour-“, kakor „tour- in retour“-karte drugega in tretjega razreda v njegovi pisarni

v Ljubljani, Marijin trg števil. 1,

mej uradnimi urami od osmih zjutraj do šestih zvečer oddajale po istih cenah, kakor pri osebni blagajnici južne železnice v Ljubljani.

Na Dunaji, meseca maja 1889.

(3-3)

C. kr. glavno ravnateljstvo avstrijskih državnih železnic.

Brata Eberl,
izdelovalca oljnatih barv, firnežev, lakov
in napisov.
Pleskarska obrt za stavbe in meblje.
Ljubljana,
za Franciškansko cerkvijo v g. J. Vilharja hiši št. 4.
priporočata prečast. duhovščini in p. n. občinstvu vse
v njiju stroko spadajoče delo v mestu in na deželi kot
znano realno fino delo in najnižje cene.
Posebno pripravljene za prekupce so **oljnatе barve**
v ploščevinastih pušicah (Bleibühnen) v domačem
lanenem oljnatem firneži najfinije naribane in boljše
nego vse te vrste v prodajalnah. (10)

Cenike na zahtevanje.

Na najnovejši in najboljši način
umetne
zobe in zobovja
ustavlja brez vsakih bolečin ter opravlja
plombovanja in vse zobne operacije. — od-
stranjuje zobne bolečine z usmrtenjem žilca
zobozdravnik A. Paichel,
poleg Hradeckega (čevljarskega) mostu,
I. nadstropje. (48)

Posilja naročeno blago dobro spravljeno in poštnine prosto!

Visokočastiti duhovščini
priporočam se vljudno podpisani v napravo cerkvenih
posod in orodja iz čistega srebra, kiškega
srebra in iz medenine najnovejše oblike, kot
monstranc, kelihov,
svetilnic, svečnikov
itd. itd. po najnižji ceni. Zadoljnim gotovo vsakega
naročnika, bodisi da se delo prepusti mojemu ukusu,
bodisi da se mi je predložil načrt.
Stare reči popravim, ter jih **v ognji** po-
zlatim in posrebrim. Če gg. naročniki naj mi blago-
vole pošlato iste **nefrankovane** (30)

Teodor Slabanja,
srebrar v Gorici, ulica Morelli št. 17.
Posilja naročeno blago dobro spravljeno in poštnine prosto!

Prečastiti duhovščini in slavnemu občinstvu
priporočam svojo **bogato zalogo**
klobukov in slamnikov
najnovejšega kroja in iz zanesljivo trpežnega blaga.
Dalje imam v veliki izbiri vsakovrstne **čepice** po naj-
različnejših cenah.
Sprejemam in izvršujem vsakovrstna
= krznarska dela, =
ter shranjujem **kožuhovino** čez poletje.
Spoštovanjem
Anton Krejči,
klobučar in krznar.
Kongresni trg št. 8 v Ljubljani.
Gg. dijakom dovoljujem **prednostne**
cene. (15-10)

Andr. Druškovič
trgovina z železnino na mestnem trgu 10,
priporoča po zelo nizki ceni
okove za okna in vrata, storje
za štokadoranje, samokolnice,
traverze in stare železniške šine
za oboke, znano najboljši kam-
niški Portland- in Roman-ce-
ment, sklejni papir (Dachpappe)
in asfalt za tlak, kakor tudi

lepo in močno narejena
štedilna ognjišča
in njih posamezne dele.

Vodnjake za zabijati v zemljo, s ka-
terimi je mogoče v malih urah in
majhnimi stroški na pravem mestu do
vode priti; ravno tako se tudi dobivajo
vsi deli za izkopane vodnjake, železne
cevi in železoliti gornji stojali, kakor tudi za lesene cevi mesingaste
trombe in ventile in železna okova.

Za poljedelstvo: (22)
vsake vrste orodja, kakor: **lepo in močno nasajeni plugi in plužna,** železne in lesene
brane in zobove zanje, motike, lopate, rezovnice, krampe itd.
Tudi se dobiva **zmirom sveži dovski mavec (Lengenfelder Gyps)** za
gnojenje polja.

(6-4)
Cinkaste ploščevine
izvrsten izdelek
cesarske kraljeve
cinkarnice v Celji
Izključljiva samoprodaja in zaloga za
južni del države pri
D. RAKUSCH-u v Celji,
trgovcu z železnino.
Nizke Razprodajalcem Cene.
primerne

Zobolek, prašek in pasta za zobe
preč. oo. Benediktincev
opatiije Soulac (Gironde).
Dom MAGUELONNE, prijor.
Največje odlikovanje: **dve zlati svetinji: Bru-**
selj 1880, London 1884.
Iznajdeno leta **1373** po prijorji Pierre Boursaud.
Vsakdanja raba zoboleka oo.
Benediktincev (po nekoliko kapljic
na vodi) ozdravi in zabrani gnji-
lobo zob, jih obeli in utrjuje;
okrepčuje in popolno ozdravi
celjusti.
Zares močno ustrežemo našim p. n.
čitateljem, opozorjé na to starodavno
ter prekorišno iznajdbo — **najboljši**
in edini lek proti zobobolu.

Tvrška SEGUIN Bordeaux
(Francija)
Rue Croix de Seguey 106 & 108.
Ustanovljena leta 1807.
Dobiva se v vseh **tekarnah in prodajalnicah**
dišav. (41)

Diseldorfske oljnatе
barve v tubah.

Akvarelne barve
mokre in suhe.

ADOLF HAUPTMANN,
prva kranjska tovarna
oljnatih barv, firneža in laka
v
Ljubljani.

Pisarna in zaloga: **Šolski drevored 6** (semeniščno poslopje).
Prijajala: **Slonove ulice 10-12**
priporoča slikarjem, dijakom, stavbenim in pohištvenim mi-
zarjem, likarjem kakor sploh p. n. občinstvu svoje priznane izvrstne
izdelke ter pošilja na zahtevanje cenilnike zastoj in franko.
Oljnatе barve v ploščevinastih pušicah le najboljše vrste, posebno
pripravne za razprodajalec, po znižanih cenah; v dežah od 25 klgr.
naprej primerno cenéje.

Specialiteta: Firnež iz kranjskega
lanenega olja.

Specialiteta: Ultramarinmodra in
zelena barva.

Perstene, mineralne
in kemične barve.

Kupovalcem večjih množin
prednostne cene.

Vse vrste slikarskih in
likarskih čopičev in
slikarske patrone.

Deller-jev
Edina zaloga in prodaja za
vso Kranjsko pri
J. LININGER-ju
v Ljubljani, Rimska cesta 9.
radgonski
(24-21)

**Najboljša namizna okrep-
čujoča pijača.**
Zanesljivo zdravilno sredstvo
proti kataru v dihalniku, pre-
hlajenju želodca, zlati žili, pro-
tinu in glavobolu vsled pre-
hlajenja (trganju).

najčistejši alkalični
Ne zamenjati z radensko
kisló vodo.
kislec (kislá voda).